

nem közöl velünk semmiféle információt. Tulajdonképpen mindegy, hogy mi van odaírva. Tudjuk, hogy mit kell vallanunk a Van és a Kell (dogmatika és morális) tárgyában a Szentírás nélkül is, amely így csak többékevésbé alkalmas idézet-tárrá lesz tétéleink igazolására. Meg kellene szólaltatni a Szentírást. Valljon, hogy mi van benne. Azzal az előfeltevéssel kellene élnem, hogy van benne valami, amit nem tudok...vagy másképpen tudok. Kinek ajánlom mindezt? Papoknak? Nem-papoknak? Mindenkinnek, aki úgy érzi, hogy nincsenek még lezárva az akták. Aki úgy érzi, hogy nem az imádkozás az egyetlen tennivalónk azok érdekében, akik Isten nélkül akarnak élni. A látni hajlandóknak. Az ópium-szívással meg nem békülőknek. A dolgok állása miatt aggódóknak. Papoknak és édesapáknak és édesanyáknak. Az Isten csudajaként ügyünk iránt még ma is érdeklődő fiataloknak. Azoknak, akiknek még idejük van arra, hogy Szentírást, papírt, ceruzát vegyenek a kezükbe. Akiknek a havi rendjükben, vagy heti rendjükben van erre a célra beépíthető idő. Négy-öt magyar összehajol, de nem siránkozni és nem ópiumot szívni. Pap a környékbeli paptársaival. Pap a képviselőtestület tagjaival. Pap az elsőáldozók szüleivel. Édesapa a családjával. Édesapa a család barátjaival. A fiatalok a maguk körével. Pap nélkül is csinálható.

Egy bizonyos: hiába húzzuk a harangot. A nyájak utána kell mennünk. Egyenként kell hazahoznunk őket. De nem engedik magukat hazavinni, amíg nem igazoljuk nekik - egyenként és akármennyi időbedobással egyetlen emberért is, hogy örömhírt vittünk hozzájuk. Örömhírt, amelytől feleletet kap élete egzisztenciális problémáira, amelytől értelmes lesz a léte, amelyben programot, egész ember számára szóló tennivalót kap. Olyant, amelyet a világtól nem kaphat.

Ahhoz azonban, hogy ez lehetséges legyen, tudatuknak el kell jutnia az örömhír hamisítatlan tartalmához. Ki kell tisztázni, mit értett Jézus azon az „ország”on”, aminek közeledését bejelentette, mit értett azon a világon, amelynek viszonyát a maga országához kétségtelenre rajzolta. Mégpedig elfogulatlan, objektív analízissel, mit sem törődve azzal, hogy ezek eredménye egzisztenciánkba nyúlóan más lehet, mint amit - az eladhatatlanság következményével együtt - gondolunk a Krisztus-eseményről és az Egyház feladatáról.

Egyenként kell hazahoznunk az eltévedteket? Egyért ekkora befektetés? Hogyan fognak akkor újra megtelni a templomok? Csak így! Mert akit így hozunk haza, nem azért fog jönni, hogy leüljön a padba meghallgatni a prédikációt. A valódi mondanivaló nem hagy nyugtot az embernek. Azt mondani kell. Akármilyen áron is...

1971

BOKORTÖRTÉNELEM

BISZTRAI ÉVI ÉS GYURI

„ALKALMATLAN VAGYOK A KILÁTÁSTALANSÁGRA” (II. RÉSZ)

Évi, számodra mit jelentett Gyuri katonaideje?

Mivel majdnem a házasságkötés után vitték el Gyurit, azért nagyon nehéz volt megszokni az egyedüllétet. Dolgoztam a munkahelyemen és éltem a közösségi kapcsolatok. Megismertem egy házaspárt, ahol a beteg feleség segítségére szorult, oda jártam házimunkát végezni. Mivel Gyuri Pesten volt katona, azért gyakran haza tudott járni. Egy alkalommal vasárnap kilógott és együtt mentünk a közértbe vásárolni. Mindjárt le is kapcsolta egy járőr!

Egyszer a katonaéletnek is vége, és kezdődhetnek a szürke polgári napok!

Még katona volt Gyuri, amikor Gergő megszületett. A Malévtől mentem gyesre. Mind a három gyerek császárral született. A nővérem segített, Gergő születésekor kiköltözött hozzánk egy hónapra, hogy segítsen a műtét utáni nem könnyű időben.

Néhány hónap múlva egy este betoppant hozzánk Pálincás András, alias Stoppos Bandi. Laci bácsitól hozott ajánló levelet, amelyben nagybátyám azt kérte tőlem, hogy legyenek Bandi lelki támasza, keressek neki munkát és albérletet. Hat hétig lakott nálunk, egy szobában éltünk négyen, résztvett a közösségi találkozók, az imádkozásokon. Sebeők Sanyi csongrádi káplán és Andi szinte egy időben üzentek nekem, hogy a fiatalember beépített. Lopás miatt bocsátották el a Május 1. Ruhagyárból és ebben a helyzetben csaptak le rá az ÁEH munkatársai. A Fradi-sörözőben vettem drasztikus és egyértelmű búcsút a fiútól. Az utolsó mondata az volt, hogy meg fogom még ezt bánni. Ennyit az első évekről.

További gyerekek, további tanulás?

1976 októberében világra jött Dani. '77 szeptemberében elkezdtem a tanulást a Római Katolikus Hittudományi Akadémia levelező tagozatán. Közben a kőbánya-újhegyi lakótelepi lakásunkat elcseréltük a sashalmi házra. Márczi Imre és Juhász Karsci családjának anyagi segítségével vált ez lehetővé.

Karcsi a következőképpen adta át a pénzt: „Nagyon jónak tartjuk, hogy elköltöztök a lakótelepről. Kölcson nem tudok adni pénzt, de tízezer forintot örömmel adok nektek segítségül, csak azt kérem, hogy hasonló helyzetben hasonlóképpen cselekedjete.” Több család húzott hasznot később Karcsi akkori mondataiból.

Hogy-hogy felvettek a teológiára akkor, amikor Simonyi Gyuszi, Márczi Anca és mások kérelmét elutasították?

Ezt kérdeztem én is Nyíri Tamástól. Ő azt felelte, hogy figyelni akarnak engem, ezért vigyázzak magamra, ne halásszak a teológiáról embereket a Bokornak.

Meg tudsz te állni ilyesmit?

Születésem óta nem tudok ellenállni a jónak. Egy év múlva 18 tankörtársam megkért arra, hogy szervezzek egy lelkigyakorlatot nekik és kifejezett kérésük volt, hogy Bulányi György tartsa. Díjaztam az ötletet, és rögtön jeleztem, hogy ha ez kitudódik, Nyíri professzor tiltakozni fog. Mivel nem értették az óvásomat, a hölgykaréj gyanútlanul körbevette a filozófust és elmondta neki, hogy milyen lelki élmény vár rájuk. A háttérből figyeltem, hogyan veri ki az izzadság a professzor homlokát. „Csak ezt ne csinálják! Be fogják zárni a levelező tagozatot, ha megteszik”. „De, professzor úr, lelki élmény lesz ez a javából, jöjjön el Ön is!” „Maguk nem tudják, mit kérnek.”

Ezek után teológus hallgató maradhattál?

Nem éreztették velem, hogy ki akarnának rúgni. Minden vizsgám jól sikerült, kivéve az egyházi jogot, mert avval kezdtem, hogy nem látom az egyházban a megfeszített Krisztust. Emiatt az előadó a piarista rendházba hívatott magánbeszélgetésre. Végül átengedett. A lelkigyakorlat körül azonban bonyodalmak lettek. Életemben akkor konspiráltam teljes mértékig. A magyarnándori helyszínt csak az előadó, a háziasszony (Tölösi Magdi) és én, no meg a helyi plébános tudta. Ennek ellenére, a szokásos csütörtök estét megelőző kedden, idegesen berohant lakásunkra Unti József, a sashalmi káplán, és elmondta, hogy ezekben a percekben volt a magyarnándori plébános György Attila sashalmi plébánosnál, és mint jó barátjának elújságotla, hogy milyen rendezvény lesz nála, és azt is, hogy Bisztrai

azt kérte tőle: senkinek ne beszéljen erről, még jó barátjának, György Attilának se. Tehát ne csodálkozzunk, ha ott lesz az ÁEH is - mondta Unti József. Mint később világossá vált, Jóska teljesítette hazafias kötelességét és leadta az információt a rendőrségnek is.

Mi lett a lelkigyakorlattal?

Másnap, szerdán, két belügyes megkereste a magyarnándori plébánost és elmondták neki, hogy tudnak mindenről. Itt egyházellenes kijelentések lesznek, ezért kérik őt, hogy hétfő estére készítse el a megjelentek névsorát. A plébános végig résztvett a lelkigyakorlaton, de az esti bemutatkozások alkalmával mindig kiment a szobából. Nagyon mély, tartalmas lelkigyakorlat ért véget vasárnap. Hétfőn a házigazdánk semmiféle névsort nem adott át a két rendőrnek. Eleinte magabiztos volt, de amikor ugyanaznap bevonták az útlevelét, idegileg elfáradt, bár semmi ártót nem tett.

Egyéb benyomásaid a teológiáról?

Életemben először ezekben az években tudtam nagy kedvvel napi hat-nyolc órát tanulni, hiszen amit tanultam, azt rögtön továbbadhattam a közöségekben. Viszonylag rend volt már a fejemben, ezért nem zavart meg a teológia és nem vesztettem el a hitemet sem. Pedig nem akármilyen esemény találkozni a szerető Isten helyett a teológusok és egyházi vezetők hatalmi istenével.

Tehát sikeresen végeztél?

Igen.

A nyolcvanas években járunk. Mondj valamit a növekvő gyerekekről és azokról a munkáidról, amiket ezekben az években kezdél meg!

1982-ben Kovács Laci elsőáldozásra előkészítő hittant szervezett magánlakásokban. Laci szerint a szülő az első hitoktató, s ehhez adott ő szóbeli és írásbeli segítséget. Az elsőáldozás egy egyhetes annavölgyi tábor utolsó előtti napján volt. Kaszap Márti volt az egyik szervező. Laci Lázár Ervin meséit hívta segítségül a programjaihoz. Az elsőáldozós misére eljöttek a szülők és a keresztszülők. Igazi tábor és - úgy érzem - igazi elsőáldozás volt. Ekkortól indultak az általam szervezett gyerektáborok.

Miből álltak ezek?

A szervezéshez a Regnumot hívtuk segítségül, mivel ők értettek igazán a gyerekpasztorációhoz. A bokorbeliek a lelkipásztori marketing alapján csak a felnőttekkel foglalkoztak. Beton, Buxus, Deka: Márczi Ancsáék lakásában tartotta a táborvezetőképző előadásokat. A Bokor az ő tábor-könyvükből tanulta a gyermektáboroztatást. Turnai Osziék üres telkén, a nyár elején, felépítettük a sá-tortábort a Börzsönyben (Morgó) és hat-hét turnus használhatta a nyár végéig.

Ekkor kerültél kapcsolatba a mozgássérültekkel?

Már korábban volt kapcsolatam a Marcibányi tériekkel, mivel hatottak rám a Bokor-jelszavak: pl. Van már beteged? Ez a jelszó dolgozott bennem, amikor megkerestem az intézet igazgatónőjét és megkérdeztem tőle, hogy mit tudnék segíteni neki. Ekkor jött az az ötlet, hogy mélyítsük el a kialakult barátságokat egy-egy nyári táborral, ahol - mondjuk - 25 vidám, jómozgású lélek találkozik 3-5 tolókc-sis lélekkel. A mozgássérülteket ugyanúgy kezel-tük, mint az egészségeseket. Alapélményem volt az, hogy a természetes hozzáállás gyógyít. Gyerekeink aztán hamar kiemelték a tolókc-siból a mozgássér-ülteket, ők ültek a tolókc-siba és raliztak a mere-dek börzsönyi utcákon. A mozgássérült mérte a futamok idejét. Ma már nem tudnám fölvenni őket ölben a hegyoldalra. Mára az maradt meg bennem, hogy ezek a táborok a bokorligeti komplex rehabili-tációs centrum előiskolái voltak. Napló készült minden táborról. A fontos és szép dokumentumok bárki számára hozzáférhetőek. Neve is volt minden tábornak, pl. Gyöngy, Kenyér-víz, Kakas, Gyü-mölcs, Szem, stb. A gyerekeknek kellett kitalálni a tábort megelőző hónapokban azt, hogy mit is je-lenthet az adott táborcím.

Miből készült a tábor, honnan volt a felszerelés?

Az első táborok sátrai saját és a Belkertől köl-csönzött sátrak voltak, a felszereléseket összekére-gettük, illetve vásároltuk. Később - Csiky Lajcsi segítségével - a Szemere utcai iskola adta kölcsön a felszereléseket és Pálincás Laci szállította teherau-tójával a helyszínre. Belső Bea és édesanyja volt a legfőbb edénybeszerzőnk. Az esti beszélgetésekben a 13-14 évesek a sátor csendjében mindig rákérdez-tek arra, hogy hogyan ismerkedtem meg Évivel,

hogyan is volt az első simogatás. Szeretném remél-ni, hogy használható modellt adtam át nekik.

A táborozások sportos világa mellett azonban társadalmi szervezőmunkára is adtad a fejed.

Ha a „Családdal a Társadalomért, az Életért Ala-pítványra” gondolsz, akkor a háttérből engem az motivált, hogy látva szüleim, a saját és a Bokor-beli barátaim családi életét, úgy éreztem, hogy a magyar társadalomnak nagyszerű családok példájára van szüksége. A politikai helyzet '87-ben már lehetővé tette, hogy az 1 millió Ft tőkével létrehozott alapít-ványunkat bejegyezzék a bíróságon.

Akkor az még nagy pénz volt. Honnan kerítetted?

Rauscher Attila és felesége, Németh Ági, nem-csak testvéri, hanem munkatársi kapcsolatban is volt velünk. Együtt bővítettük a Robotron írógépek memóriáját és ennek bevételéből jutott az alapít-vány alapítóvagyonára, sőt, ebből tudtuk átépíteni, bővíteni a házunkat.

Folytasd, mi történt az Alapítványban!

Az 1989-es decemberi, temesvári forradalom idején úgy gondoltam, hogy kellene valami igazi, román és magyar találkozót csinálni. Rögtön jött is a megoldás: nem papnak, nem laikusnak, nem kor-mányerőnek, hanem családnak kell ezt megcsinál-nia. Így született meg a román-magyar hétvége gondolata, amit a kuratóriummal és az alapítókkal készre csiszoltunk.

Tartalmilag mit jelentett ez a találkozó?

Az volt az ötletünk, hogy minimum háromgye-rekes romániai román családok magyarországi ma-gyar családok vendégszeretét élvezzék egy nyári hosszított hétvégén. Közvetlenül szerezzenek be-nyomásokat a magyar életről.

Hogyan valósítottátok meg?

Februárban Évivel Kolozsvárra vonatoztunk és kora reggel elmondtuk ötletünket a helyi RMDSZ elnökének. Ő - jó erdélyihez méltón - délelőtt 10 órakor bemondatta ezt a helyi televízióban. Mi megijedtünk, mert azonnal felizzottak a telefonok. Budapesten még semmit sem intéztünk. Minden-esetre az erdélyi oldal rendben lett. Jöhettünk haza.

Budapesten háromezer szórólapot osztottunk ki az aluljárókban illetve a Bokorban. A sajtó közölte a felhívásunkat, miszerint a Család Alapítvány 300 vendéglátó családot keres 300 román család részére. Nyár elejére a 300 vendéglátóból csak ötven volt még. Ekkor történt Tőkés László autóbalesete. A püspök a miskolci kórház betegágyáról kérte a magyar lakosságot, hogy segítsék ezt az ügyet. A TV-híradóban elhangzott interjú újabb harminc családot hozott. Még két híradás a TV1-en és a TV2-ön és megvolt a fele vendéglátó. Azért mesélem ezt ilyen részletesen, mert egész életemre jellemző az a vakmerő bizakodás, amelytől sokaknak égnek áll a haja. Én ugyanis kezdettől fogva úgy gondoltam, hogy elég egy hangos füttentyés Budapesten és meglesz a 300 vendéglátó család. Hát, látod, nem így történt. Augusztus 16-ára, péntek 13 órára vártuk a különvonat érkezését az 1200 román személlyel. Augusztus elején az MDF pártvezetése megkeresett és felajánlotta, hogy apárt soraiból kiállítja a hiányzó 150 vendéglátó családot. Cserébe semmi mást nem kér, csak attól fogva legyen az MDF szervezés. Mondtam neki, hogy nem tudja, mit kér. Nagyon könnyen hatalmasat lehet bukni ezzel a vállalkozással, hiszen a román sajtó azt ír az eseményről, amit akar. Egy kis alapítvány ebbe belebukhat, de kár ezzel egy kormánypártot terhelni. Ők erősködtek, hogy nekik szükségük van erre az eseményre. Azt viszont megértették, hogy a vendéglátó magyar család tagjai általában nem tartoznak egy párthoz. A nagyapa MSZMP-s, de a fia az SZDSZ tagja, az unoka viszont a Fideszt élte. Most akkor melyik párt vendégei a románok? Visszatérve augusztus 16-ához, aznap délben bementem a Déli Krónikában, hogy még 50 család hiányzik a vendéglátók közül. Kérem őket, jöjjenek a Nyugati pályaudvarra és vigyék magukkal otthonukba a nemsokára érkező családokat. Mi pedig felkészültünk, hogy kollégiumokban, munkásszállókban helyezük el a családhoz nem jutó vendégeket. A munkahelyem volt a központi diszpécserállomás, ahol minden telefonhívást magnóra rögzítettünk. A sok szívet melengető ajánlat mellett csupán 8-10 volt mindössze, amikor fröcsögve kérdezték, hogy ki áll mögöttünk. Ők majd ott lesznek az állomáson és bottal fogják elzavarni a szemét románokat. Többen voltak, akik tankkal akarták megoldani a román-magyar megbékélést. A román határon a román hivatalnokok négy órát várakoztatták a különvonatot. Amíg Budapesten a sok-sok család várakozott, addig a váróteremben a román nagykövettel és a rendőrség kihelyezett osztagának vezetőjével beszélgettem. A külföldie-

ket ellenőrző hivatal (KEOK) számonkérte rajtam a rendezvényt: tudom-e, hogy a román családoknak legalább a fele Magyarországon fog maradni. Szét-tártam a kezeimet s azt mondtam, hogy lehet. Nem tudtam mást tenni. Képzeld el, minden román családnak jutott család! Gyönyörűen eltelt a két és fél nap, és csak két család maradt itt. Az egyik éppen a mi vendégünk volt. A Belvárosban ugyanis ellopták az édesanya retiküljét benne az öt útlevelemmel. Erről ennyit. Demeczky Jenőék vendégcsaládjában viszont az édesanyán vakbélműtétet kellett végrehajtani. Búcsúzaskor egy háromkilós meleg kenyeret, egy román nyelvű szentírást és a gyerekeknek csokoládét adhattunk át. Fantasztikus búcsúzás volt, többen sírtak. Az augusztus 30-ra tervezett kolozsvári magyarellenes Vatrás tüntetés - a román sajtó szerint - a román-magyar családi hétvége miatt fulladt érdektelenségbe. A kapcsolatok megváltoztak. A román családnak be kellett kopogni az addig gyűlölt magyar szomszédhoz, hogy fordítsa le magyarrá a budapesti barátoknak írt román nyelvű levelet. A megkapott választ viszont magyarról románra kellett fordítani.

Mi más, nagyobb szabású akciót valósított meg a Család Alapítvány?

Mindig úgy éreztem, hogy a Bokornak és az Alapítványnak is kötelessége felmutatni a család- eszményt. Így született meg az „Élő Nemzeti Kincs” gondolata. 1990 óta minden évben, októberben, a sajtó útján felhívást teszünk közzé, hogy az emberek jelentsék be, jelentsék fel, a nem-tudni mi okból, de nagyon szép, irritálóan szép életet élő személyeket. Szándékosan írtuk be a „feljelenteni” szót, emlékeztetve ezzel a Rákosi-korszak gyakorlatára. Évenként 10-15 családot, illetve egyedül élő személyt tudtunk megmutatni a nyilvánosságnak. Karácsony előtt, hol a Nemzeti Múzeumban, hol a Metalimpex székházában, az utóbbi időben a Vakok Intézetének dísztermében adtuk át az elismerést jelentő pénzdíjat és Komáromi János festményét. Nagyon sikeres Vincze Bandi és Gabi akciója. Ők beszélő számítógépeket szereznek be vak gyermekek számára. Már több mint húsz gépet helyeztek el vak középiskolások lakásában. Szerencsére meg is találták a támogatókat.

A közéleti tevékenység mellett jut-e pénz a mindennapi életre?

Nagyszerű munkám volt 16 éven át: az irodagépműszerészet. Sok szamizdat kiadványunk köszönhette létét ennek a szakmának. A rendszer-váltással kiment az NDK gépparkja e szakma alól, és jöttek az eldobható irodagépek. Közben - fertőzött kullancscsípés következtében - összeszedtem egy Lyme-kórt. 1994 decemberében a MÁV-kórházban, a kórházi ágy mellett tartottuk barátainkkal a közösségi találkozókat. Itt álmodott a Bokorligetről a Kaszap-házaspár, a Garay-házaspár, Gyurka bácsi és én, miközben a nyakamon keresztül folyt belém az infúzió. Az izületeim begyulladtak, a kezem nem bírja hosszú időn keresztül forgatni a csavarhúzó. Ebben a helyzetben megint a család eszménye sietett segítségemre. Évikével kitálatuk a kézre húzható Szent Családot báb formájában. Hétszáz darabot el is készítettünk és elvittem őket a salzburgi karácsonyi vásárra. 10 nap alatt mindössze két darabot tudtam eladni. A vállalkozói lét bukással kezdődött.

Remélhetőleg azonban sikeresen folytatódott.

A szakrális téma után a vulgáris, de nagyon aranyos állatcsaládok húztak ki az anyagi csődből. Ez is azt mutatja, hogy a Szent Családdal egy évben csak két napot szabad foglalkozni. Ez persze a vállalkozói akasztófahumor hangja. Egyébként jól megy, üzletileg sikeres a 13 darabból álló bábucsalád. Egész családom részt vesz a gyártásban. A Bokor jubileumi ünnepén is találkozhatott velük a nagyközönség.

A jövőben is tervezel kalandos, nagy vállalkozásokat?

Nem tudom, hogy milyen lélek lakik bennem, de azt érzem, hogy nem sokat meditál, gubbaszt a bensőmben, hanem felállít, kifelé fordulásra készítet. Ezzel szeretném magyarázni a bizonyítványomat. Belülről érzek késztetést a nagy léptékű dolgokhoz. A hutteriek szele megcsapott, és az egymás mellett való szorosabb élet évek óta újra és újra felbukkanó gondolata a Bokorliget címszó alatt próbál megvalósulni. Évikével két malomban örülünk. Neki nagyon elegendő a házi malom, én viszont nagy, közösségi malomra gondolok. Szeretetlenben fel tudjuk oldani ezt a különbözőséget. A Bokorliget most a komplex rehabilitációs centrum nevet és tartalmát hordozza.

Kit vagy mit rehabilitáltok?

Minden jól sikerült közösségi találkozót rehabilitációnak élek meg. Nagyszerű, Istennek odaadott barátaim segítségével azt szeretnénk szélesebb körben reprodukálni, ami ott történik. Hogy kiknek? Akiket a közösségek, családsegítő központok, egyházak, önkormányzatok szociális osztályai odaküldenek. Egy naptól akár egy hónapig terjedő rehabilitációs idő alatt mélységében találkozik a meghívott az ember- és istenszeretet megnyilvánulásával. Lát működő nagycsaládot, működő vállalkozást, megvalósult szerető együttlétet, megvalósítandó önénevelést. A lelkigyakorlatok hatását kellene elérni komplex rehabilitáció keretében.

Lehet rehabilitáció helyett testi és lelki újjászületést is mondani?

A rehabilitáció a szakszava ennek az általam felvázolt bokorligeti gondolatnak. Túl szép a testi és lelki újjászületés, továbbá vallásos felhangokat hordoz magában. Abban az országban, ahol 45 évig nem is létezett lélek, ott a lelki újjászületés emlegetése halmozott hátrányt jelent.

Mivel a hírlevelek révén sok mindent tudunk a Bokorliget körüli munkákról, tudsz-e olyasmit mondani, aminek jövőbeli érdekessége lehet számunkra?

A '95-ös év minden várakozást felülmúlt a Bokorliget vonatkozásában. Meg tudtuk vásárolni a 25 hektáros gyönyörű területet. Két nagy garázs elhelyezésével megteremtődött a gyermek- és ifjúsági tábor alapja. Meg tudtuk vásárolni a falu iskoláját, ahol nyáron 150 közösségbéli barátunk nyaralhatott. Ez összességében 5.2 millió Ft forgalmat jelentett. Kaszap Márti egyre profibb pályázatíróvá vált. Neki és sok barátunknak köszönhetjük Bokorliget jelenlegi létét. A közeli érdekességek közé sorolható, hogy az 1996-os Bokorpünkösd valószínűleg Bokorligeten lesz.

Eljutottunk tehát a mába. Ha most visszanezel a névvel bíró, vagy korábban még meg nem nevezett Bokorra, akkor mik azok az értékek, vagy események, amiket szépnek, egyedinek, istenektetszőnek találtál a közösségi életünkben?

Ha Lázár Ervin tette volna fel ezt a kérdést, akkor nagyon egyszerűen tudnék válaszolni neki. Ervin, én a Bokrot nagyon döm-dö-döm-dö-döm-döm-döm. Nagyon nehezen írtad le!

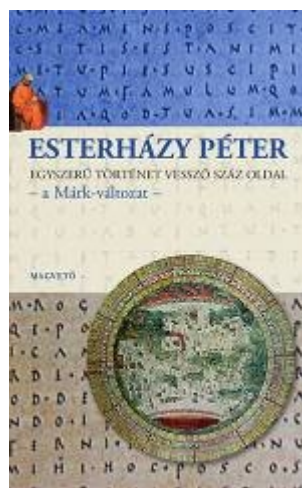
Akkor próbálkozz nekem is mondani valamit!

Nem mindennapi az, amit anyatejjel szívtam magamba és amit 18 éves koromtól napjainkig a Bokortól kaptam. Öregem, úgy érzem, azért normális az életem, mert annak idején, 1971-ben, Dombi Feri bácsi asztalához ültetett, kezembe adta a Szentírást, a tollat és segített a „szeretni” szó szentírási elemzésében. Ekkor, ezáltal lett világos, hogy mit jelent a „szeretni” szó Jézus ajkán. E pillanatban azt köszönöm a Bokorban, hogy '96 januárjában Merza Jóska elkészíti ezt az interjút, tehát mindketten hűségesek voltunk, vagyunk valamihez. Köszönöm azt, hogy négy srác rohangál a fejünk felett és azt mondhatom róluk, hogy megvannak. Évivel megtanulhattuk, mit jelent házastársként együttélni. Marci bácsiék, Márcziék, Királyék segítettek ebben. A 25 éves érettségi találkozón nem tudtam azzal henegegni, hogy a harmadik feleségem ül mellettem, hanem az első és egyetlen. Válaszom az: érdemes belepusztulni ilyen életbe. Nagyon szeretnék átölelni sok-sok bokorbéli személyt, hogy megköszönjem segítségüket. Gyurka bácsival kezdeném, aki a 18 éves, kamasz Bisztrai Gyurit nem a nemi életről faggatta, miként az előző gyóntatók tették, hanem azt kérdezte: mennyi pénzt adtam az éhezőknek. Ezzel a pályamódosító kérdéssel indultam el a nagykorúvá válás útján. Állandóan érzem a Bokorban a szabadságot, a szabad levegőt. A civil kurázi fontos éltető elemem. Át kell mentenünk a Bokrot a rendszerváltás zavaros évein, és meg kell találni a következő életszakasz profilját. Ehhez állandóan bizalmat kell szavazni a másíknak. Nem lehet leírni senkit.

Ezekkel a szavakkal egy kicsit már megmutattad, hogy a Bokor élete nem problémamentes. A manapság divatos lehangolódást elkerülve, említenél-e néhány kiküszöbölendő jelenséget úgy, hogy inkább a kibontakozásra tennéd a hangsúlyt?

Az egyéni életemben sohasem a kiküszöbölendő jelenségeket tartottam fontosnak. Más gondolattal, s az ebből fakadó más tettekkel a kiküszöbölendő jelenségek közvetve eltűntek. Nem azt kérem másától, hogy azt mondja meg nekem, mit ne tegyek, hanem inspiráló gondolatokra, tettekre vagyok vető. Pozitív gondolatokkal akarok foglalkozni, nem pedig a jelen negatívumainak elemzésével. Ha a jelent nézném, akkor nyugodtan mondhatnám, hogy a francba az egészszel! De valószínű, hogy ha jobban nézném a jelent, mégsem mondanám ezt. Alkatomnál fogva nem én lennék. Alkalmatlan vagyok a kilátástalanságra. Hála Istennek!

ISTEN CSÓDJE

Esterházy Péter: Egyszerű történet vessző száz oldal – Márk-változat –
2014.06.16.

Lehetséges, hogy Isten egyáltalán nem létezik, ennek ellenére, sőt éppen ezért, hinni még lehet benne, és imádkozni is lehet hozzá, valamint, ezt sokan tapasztalatból is elmondhatják, még félni is kell az Istent. (Voltaire szerint pedig, ha nem lenne, akkor ki kellene találni, ugye.)

SÁNTHA JÓZSEF KRITIKÁJA

A kardozös változat után a sorozatnak tűnő prózafolyam második kötete egy kitelepített család sorsát meséli el. Apa, anya, két gyerek, nagymama és az őket befogadó kulák család tagjai, a mesélőre vigyázó Mári a történet főbb szereplői. Az elbeszélői hang furcsasága, hogy a kisebbik, a még beszélni nem tudó fiú a regény narrátora. Látszólag ez olyan Tolsztojos hitbélség, ha emlékszünk a mesére az egyszerű halászról, aki a vízen járva tér vissza Krisztushoz többször, mert el-elfelejti a tanítását, a szavait, mire Krisztus azzal bocsátja el: Neked erre nincs szükséged. Ezzel ellentétben azonban a kicsi fiú szavai felidéznek a huszadik századi Istenkép minden történelmi, egzisztencialista, teológiai vetületét, és egy olyan komplex attribútumokkal rendelkező fogalmi kép jön létre, amelynek részletes elemzése csak komolyabb tanulmány tárgya lehetne. Itt felsorolásszerűen megemlítjük Pascal, Schelling, Kierkegaard, Wittgenstein, Simon Weil, Pilinszky, Kertész Imre nevét, de koránt sem a teljesség igényével.

Mert ha csak nagy vonalakban is, ez a változat inkább regényszerű, mint az első opusz. Itt valóban egy otthonából kiűzött család mindennapi történetéről olvashatunk, a konfliktusok gyökerei mélyre nyúlnak és erősen hatnak, szinte rángatják a szereplőket. Az anya első férjét elhurcolták és meggyilkolták a nácik, második házasságából származik az elbeszélő, így tehát a két fiú csak féltestvérek, s a szülők éjszakai suttogásaiból kihallja, hogy az anyjuk még mindig az első férjét szereti. Az apa szerelmes boldogtalansága, az anya boldogtalan házassága, a nagyobb fiú mindent tárgyiasítani akaró írásmániája, a nagymama végtelen boldogság-akarása, amely örökös imáiban, a hitében tárgyiasul, pedig a fiát, az apa testvérét is megölték a fronton. Mári végtelen egyszerű ateizmusa és sóvárgó testisége; a kulák család, aki szerint (miután izzadságos munkával szerzett összes javait elveszítette) elég a vasárnapi ima: „Békén kell hagyni az Istent. Nem szabad bosszantani, mert akkor fültövön vág... Nagymamám felé bökö a fejével.”(52.); az